Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

30. juuni 2016*

Eelotsusetaotlus — Euroopa Liidu põhiõiguste harta — Artikkel 47 — Õigus pöörduda kohtusse — Poolte võrdsuse põhimõte — Võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtted — Liidu õiguse vastaselt sissenõutud maksu tagastamise määranud kohtulahendi sundtäitmise menetlus — Ametiasutuste vabastamine teatud kohtulõivudest — Euroopa Kohtu pädevus

Kohtuasjas C-205/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Judecătoria Sibiu (Sibiu esimese astme kohus, Rumeenia) 17. veebruari 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. aprillil 2015, menetluses

Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov

versus

Vasile Toma,

Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič (ettekandja), kohtunikud C. Toader, A. Rosas, A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— V. Toma, esindaja: advokaat D. Târșia,

— Rumeenia valitsus, esindajad: R. H. Radu, R. Mangu ja M. Bejenar,

— Hispaania valitsus, esindaja: M. García-Valdecasas Dorrego,

— Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues, F.-X. Bréchot ja D. Colas,

— Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

— Euroopa Komisjon, esindajad: L. Nicolae ja H. Krämer,

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklite 20, 21 ja 47 ning ELL artikli 4 lõike 3 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille pooled on Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov (Brașovi maksupeadirektoraat, Rumeenia), keda esindab Administrația Județeană a Finanțelor Publice Sibiu (Sibiu maakonna maksuamet, Rumeenia) (edaspidi „maksuamet“), ning Vasile Toma ja Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci (kohtutäitur Horațiu-Vasile Cruduleci büroo) ning mis käsitleb sõiduki esmasel registreerimisel Rumeenias sissenõutud maksu tagastamise määranud kohtulahendi sundtäitmist.

Rumeenia õigus

3 Rumeenia põhiseaduse (Constituția României) artikli 16 „Võrdsus seaduse ees“ lõige 1 sätestab:

„Kõik kodanikud on seaduse ja ametiasutuste ees võrdsed, ilma privileegide ja diskrimineerimiseta.“

4 Valitsuse 21. aprilli 2008. aasta erakorralise määrusega nr 50, millega kehtestatakse mootorsõidukite saastetasu (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule, *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 327, 25.4.2008, edaspidi „OUG nr 50/2008“), mis jõustus 1. juulil 2008, nähti ette M1–M3 ja N1–N3 kategooria sõidukitelt nõutav saastetasu. Kohustus maksta saastetasu tekkis eelkõige sõiduki esmasel registreerimisel Rumeenias.

5 26. juuni 2013. aasta erakorralise määruse nr 80 kohtudokumentide riigilõivu kohta (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80 privind taxele judiciare de timbru, *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 392, 29.6.2013, edaspidi „OUG nr 80/2013“) artikkel 1 sätestab:

„(1) Kohtutele esitatud hagidelt ja taotlustelt, samuti justiitsministrile ja kassatsioonikohtu juures tegutsevale prokuratuurile esitatud taotlustelt tasutakse käesoleva erakorralise määrusega ette nähtud kohtudokumentide riigilõivu.

(2) Kohtudokumentide riigilõivu on käesolevas erakorralises määruses ette nähtud tingimustel kohustatud tasuma kõik füüsilised ja juriidilised isikud ning see on tasu teenuste eest, mida osutavad kohtud ning justiitsministeerium ja kassatsioonikohtu juures tegutsev prokuratuur.

(3) Seadusega sõnaselgelt ette nähtud juhtudel on kohtutele esitatud hagid ja taotlused ning justiitsministeeriumile ja kassatsioonikohtu juures tegutsevale prokuratuurile esitatud taotlused kohtudokumentide riigilõivust vabastatud.“

6 Määruse artikkel 2 sätestab:

„Kohtudokumentide riigilõiv määratakse kindlaks diferentseeritult sõltuvalt sellest, kas [taotluse] ese on või ei ole rahaliselt hinnatav, arvestades seaduses ette nähtud erandeid.“

7 Määruse artikkel 30 sätestab:

„(1) Kohtudokumentide riigilõivust on sõltumata nende esemest vabastatud hagid ja taotlused, sealhulgas kaebused, mille on seaduses ette nähtud korras esitanud Senat, Esindajate Koda, Rumeenia presidendi kantselei, Rumeenia valitsus, konstitutsioonikohus, kontrollikoda, seadusandlik nõukogu, ombudsman, riigiprokuratuur ja rahandusministeerium ning muud riigiasutused sõltumata sellest, millises rollis nad menetluses osalevad, juhul kui hagid, taotlused ja kaebused puudutavad riigitulu.

(2) Käesoleva erakorralise määruse tähenduses kuuluvad riigitulu mõiste alla riigi eelarvevahendid, riigi sotsiaalkindlustuse eelarve vahendid, kohalike omavalitsusüksuste eelarvevahendid, erifondide, sealhulgas ravikindlustuse fondi eelarvevahendid, riigikassa eelarvevahendid, välislaenude tagasimaksmisest saadavad vahendid, samuti riigikassaga seonduvad intressid ja vahendustasud, niisuguste avalik-õiguslike isikute eelarvevahendid, mida rahastatakse täielikult või osaliselt riigieelarvest, omavalitsusüksuste eelarvetest, riigi sotsiaalkindlustuse eelarvest ja erifondide eelarvetest, samuti asjakohastel juhtudel riigi poolt sõlmitud või riigipoolse garantiiga välislaenudel põhinevate fondide kaudu saadavad eelarvevahendid, kui sellise välislaenu tagasimaksmine, intressid ja muud kulud on tagatud avalik-õiguslike fondide poolt, samuti tagastamisele mittekuuluvate välisfondide eelarvevahendid.“

8 Valitsuse 24. detsembri 2003. aasta määruse nr. 92 maksumenetluse seadustiku kohta (Ordonanța Guvernului nr. 92 privind Codul de procedură fiscală, *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 941, 29.12.2003, uuesti avaldatud *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 513, 31.7.2007) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „maksumenetluse seadustik“) artikkel 21 „Maksuvõla nõudeõigus“ sätestab:

„(1) Maksuvõla nõudeõigus on varaline õigus, mis vastavalt seadusele tuleneb materiaalõiguslikust maksuõigussuhtest.

(2) Lõikes 1 ette nähtud õigussuhtest tuleneb nii maksuvõla nõudeõiguse sisu kui ka nõude suurus, esindades järgmisi nõudeõiguse aspekte:

a) [...] õigus niisuguste maksude, lõivude, maksete ja muude summade tagasisaamiseks, mis kujutavad endast üldisi eelarvetulu vahendeid vastavalt lõikele 4 ning kujutavad endast „maksuvõla põhiosa nõudeõigusi“.

b) õigus nõuda sisse, kui see on asjakohane, viivitusintresse seaduses ette nähtud tingimustel, mis on käsitatav „maksuvõla kõrvalnõudeõigusena“.

[…]

(4) Kui on tuvastatud, et makse, tasusid, makseid ja muid üldisi eelarvetulu vahenditesse kuuluvaid makseid on tehtud ilma õigusliku aluseta, on makse teinud isikul õigus asjassepuutuv summa tagasi saada.“

9 Maksumenetluse seadustiku artikkel 229 „Maksuasutuste suhtes kehtiv maksuvabastus“ sätestab:

„Maksuasutused on vabastatud maksude, lõivude, vahendustasude ja kautsjoni tasumise kohustustest seoses taotluste, hagide ja muude meetmetega, mille maksuasutus algatab seoses maksuvõla menetlemisega, välja arvatud maksuvaldkonna haldusaktist teavitamisega seotud juhtudel.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

10 Eelotsusetaotlusest nähtuvalt maksis Vasile Toma varem teises liikmesriigis registreeritud mootorsõiduki registreerimisel Rumeenias mootorsõiduki saastetasu 4121 Rumeenia leud (ligikaudu 900 eurot) OUG nr 50/2008 alusel. Tribunalul Sibiu (Sibiu ringkonnakohus, Rumeenia) mõistis 16. oktoobri 2012. aasta otsusega Administrația Finanțelor Publice Avrig'ilt (Avrigi maksuamet, Rumeenia) ja Administrația Fondului pentru Mediu'lt (keskkonnafondi nõukogu, Rumeenia) Vasile Toma kasuks välja nimetatud saastetasu summa, seadusjärgse intressi sellelt summalt ja menetluskulud.

11 Kohtuotsus jõustus 22. oktoobril 2013 pärast seda, kui Curtea de Apel Alba Iulia (Alba Iulia apellatsioonikohus, Rumeenia) jättis rahuldamata apellatsioonkaebuse, mille oli esitanud Serviciul Fiscal Orășenesc Avrig (Avrigi linna maksuasutus, Rumeenia), kes on Avrigi maksuameti tegevust jätkav asutus.

12 Vasile Toma esitas Avrigi linna maksuasutuse ja keskkonnafondi nõukogu vastu sundtäitmise nõude, mille kohta tegi Judecătoria Sibiu (Sibiu esimese astme kohus, Rumeenia) 24. märtsil 2014 määruse Tribunalul Sibiu (Sibiu ringkonnakohus, Rumeenia) 16. oktoobri 2012. aasta otsuse sundtäitmiseks, millele lisandus seadusjärgse intressi sissenõudmine alates 22. märtsist 2012 kuni väljamõistetud summa tegeliku tagasimaksmiseni Vasile Tomale.

13 Kohtutäitur Horațiu-Vasile Cruduleci määras 10. aprillil 2014 sundtäitmise kulude suuruseks 765 leud (ligikaudu 170 eurot).

14 Maksuamet esitas täitmisele vastulause ning taotles ka seniste täitmisotsuste tühistamist ja täitemenetluse peatamist, ilma et ta peaks tasuma vastulauselt riigilõivu või maksma täitemenetluse peatamise taotlusega seoses kautsjoni.

15 Maksuamet väitis eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et kehtivate siseriiklike õigusnormide kohaselt oleks V. Toma pidanud eelnevalt esitama võlgnikuks olevale maksuasutusele taotluse alusetult sissenõutud maksu tagastamiseks, kusjuures taotluse menetlemiseks oli ette nähtud 45 päeva. Kui vahendite puudumise tõttu maksu ei tagastata, on pädeval asutusel täiendavalt aega kuus kuud, et võtta vajalikud meetmed oma maksekohustuse täitmiseks. Üksnes juhul, kui asja ei lahendata nimetatud tähtaegade jooksul, on V. Tomal õigus pöörduda täitmisküsimustes pädevatesse kohtutesse.

16 Maksuamet taotles algatatud täitemenetluse peatamist, võttes arvesse ohtu, et kõnesolev tagasimaksmine võib aset leida menetluses, mis oleks maksuameti sõnul ebaseaduslik ka erisätete tõttu, mis näevad ette menetluse alusetult sissenõutud maksude tagastamiseks ajatatuna viiele aastale, mistõttu peaks igasugune sundtäitmine olema selle ajavahemiku jooksul automaatselt peatatud.

17 V. Toma arvates tuleks määratud täitmisele esitatud vastulause tagasi lükata ning igal juhul peaks maksuamet tasuma täitmisele esitatud vastulauselt riigilõivu ja maksma täitemenetluse peatamise taotlusega seoses kautsjoni. Kuna vastavate õigusnormidega diskrimineeritakse eraõiguslikke isikuid, kes peavad need kohtulõivud tasuma, võrreldes avalik-õiguslike isikutega, kes on nende tasumisest vabastatud nagu maksuamet, ei ole need õigusnormid liidu õigusega kooskõlas.

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle hinnangul koheldakse eraõiguslikke isikuid ja avalik-õiguslikke isikuid tõepoolest ebavõrdselt, kui tegemist on teatud kohtulõivudega riigitulu puudutavates täitemenetlustes, ei ole kindel, kas niisugune erinev kohtlemine on liidu õigusega kooskõlas, kui seetõttu on avalik-õiguslikel isikutel hõlpsam pöörduda kohtusse kui eraõiguslikel isikutel.

19 Neil asjaoludel otsustas Judecătoria Sibiu (Sibiu esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ELL artikli 4 lõiget 3 ning harta artikleid 20, 21 ja 47 võib tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugused õigusnormid nagu põhiseaduse artikkel 16 ja [OUG nr 80/123] artikkel 30, milles on võrdsus seaduse ees ette nähtud üksnes kodanikest füüsiliste isikute vahel, mitte füüsiliste isikute ja avalik-õiguslike juriidiliste isikute vahel, ning mille kohaselt on avalik-õiguslikud juriidilised isikud kohtusse pöördumisel *a priori* vabastatud riigilõivu ja kautsjoni tasumise kohustusest, kuid füüsiliste isikute õigus kohtusse pöörduda on tehtud sõltuvaks riigilõivu ja kautsjoni tasumisest?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

Euroopa Kohtu pädevus

20 Rumeenia, Hispaania, Prantsuse ja Poola valitsus väidavad, et Euroopa Kohus ei ole pädev eelotsuse küsimusele vastama, sest põhikohtuasja aluseks olev õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse. Hispaania valitsus lisab, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on näidata, et liidu õiguse sätete, mille tõlgendamist taotletakse, ja põhikohtuasjas kõnesoleva olukorra vahel on seos.

21 Seoses sellega olgu märgitud, et esitatud küsimus puudutab ELL artikli 4 lõiget 3, milles on ette nähtud lojaalse koostöö põhimõte, mille kohaselt kasutavad liikmesriigid kõiki asjakohaseid üld- või erimeetmeid, et tagada aluslepingutest või Euroopa Liidu institutsioonide õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmine (kohtuotsus, 12.4.2011, DHL Express France, C-235/09, EU:C:2011:238, punkt 58, ja arvamus 2/13, 18.12.2014, EU:C:2014:2454, punkt 173), ning mitut harta sätet.

22 Harta sätete kohta olgu märgitud, et Euroopa Kohus saab talle ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotluse raames liidu õigust tõlgendada üksnes talle antud pädevuse piires (kohtuotsus, 27.3.2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Harta kohaldamisala seoses liikmesriikide tegevusega on määratletud selle artikli 51 lõikes 1, mille kohaselt on harta sätted ette nähtud liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral, kuna see säte kinnitab Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikat, mille kohaselt laienevad liidu õiguskorras tagatud põhiõigused kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi (kohtuotsused, 27.3.2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punktid 28 ja 29, ning 6.10.2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, punktid 25 ja 26).

24 Seega kui õiguslik olukord ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, siis puudub Euroopa Kohtul pädevus ning harta osutatud sätted ei saa iseenesest olla selle pädevuse aluseks (vt kohtuotsused, 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 22; 27.3.2014, Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 6.10.2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, punkt 27).

25 Järelikult tuleb analüüsida, kas põhikohtuasja aluseks olnud õiguslik olukord kuulub liidu õiguse kohaldamisalasse.

26 Selle kohta nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest, et põhikohtuasja menetlus puudutab sellise kohtuotsuse sundtäitmist, millega mõisteti tagastamisele mootorsõiduki saastetasu, mida ametiasutused alusetult nõudsid V. Tomale kuuluva ja varem teises liikmesriigis registreeritud mootorsõiduki esmasel registreerimisel Rumeenias.

27 Selles kontekstis olgu meenutatud, et 7. aprilli 2011. aasta kohtuotsuses Tatu (C-402/09, EU:C:2011:219) ja 7. juuli 2011. aasta kohtuotsuses Nisipeanu (C-263/10, ei avaldata, EU:C:2011:466) leidis Euroopa Kohus, et saastetasu, mis on sarnane OUG nr 50/2008 alusel sissenõutavale mootorsõidukite saastetasule, on kõigis oma vormides ELTL artikliga 110 vastuolus.

28 Kuna põhikohtuasja vaidluse ese puudutab sellise maksu tagastamist, mis nõuti sisse ELTL artiklit 110 rikkudes, ning liikmesriigid peavad lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt tagastama sellise maksu ja sellele lisanduva intressi ning ühtlasi kaitsma tõhusalt isiku õigust saada hüvitist (vt analoogia alusel kohtuotsused, 27.6.2013, Agrokonsulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, punktid 35 ja 36, ning 12.12.2013, Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation, C-362/12, EU:C:2013:834, punkt 31), siis tuleb asuda seisukohale, et põhikohtuasjas kõnesolev õiguslik olukord kujutab endast liidu õiguse kohaldamist ja kuulub selle kohaldamisalasse.

29 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et Euroopa Kohtul on pädevus esitatud küsimusele vastata.

Sisulised küsimused

30 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule vajalik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul temale esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada (kohtuotsus, 17.12.2015, Viamar, C-402/14, EU:C:2015:830, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Seoses sellega olgu märgitud, et eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas liidu õigust rikkudes sissenõutud maksu tagastamist käsitleva kohtuotsuse sundtäitmise menetluses on liidu õigusega kooskõlas niisugused sätted nagu OUG nr 80/2013 artikkel 30 ja maksumenetluse seadustiku artikkel 229, milles eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul leiab konkreetse väljenduse Rumeenia põhiseaduse artiklis 16 sõnastatud võrdsuspõhimõte ja mis näevad ette vabastuse ametiasutuste esitatud taotlustele kohaldatavast riigilõivust ja kautsjonist, samas kui füüsiliste isikute esitatud taotlused sellist maksvabastust üldjuhul ei saa.

32 Selles kontekstis olgu kõigepealt meenutatud, et õigus liikmesriigis liidu õiguse vastaselt sisse nõutud maksude tagastamisele tuleneb selliste liidu õigusnormidega õigussubjektidele antud õigustest, mis sellised maksud keelavad ja mida tuleb kohaldada Euroopa Kohtu poolt neile antud tõlgendust järgides, ning täiendab neid õigusi. Üldjuhul on liikmesriigid seega kohustatud liidu õiguse vastaselt sisse nõutud maksud koos intressiga tagastama (vt selle kohta kohtuotsused, 14.4.2015, Manea, C-76/14, EU:C:2015:216, punkt 45, ning 6.10.2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punktid 24 ja 25).

33 Alusetult sisse nõutud siseriiklike maksude tagastamise valdkonda reguleerivate liidu õigusnormide puudumisel tuleb menetlusautonoomia põhimõtte alusel igal liikmesriigil määrata pädevad kohtud ja kehtestada menetlusnormid nende kohtuasjade läbivaatamiseks, mille eesmärk on tagada liidu õigusest maksukohustuslastele tulenevate õiguste kaitse (vt eelkõige kohtuotsus, 6.10.2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Menetlusnormid, mis on kehtestatud nende kohtuasjade läbivaatamiseks, mille eesmärk on tagada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse, ei tohi olla ebasoodsamad kui samalaadsete siseriiklike õiguskaitsevahendite puhul (võrdväärsuse põhimõte) ja need ei tohi muuta liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamist tegelikult võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte) (vt eelkõige kohtuotsus, 6.10.2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Teiseks, seoses harta artiklitega 20, 21 ja 47, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimuses viitab, tuleb meelde tuletada, et nende artiklitega on vastavalt ette nähtud seaduse ees võrdsuse põhimõte, diskrimineerimiskeelu põhimõte ja tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte.

36 Euroopa Kohus on täpsustanud, et tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte lahutamatu osana tuleneb harta artiklist 47 poolte võrdsuse ehk menetlusliku võrdsuse põhimõte (vt selle kohta kohtuotsus, 17.7.2014, Sánchez Morcillo ja Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 48). Kuna selles põhimõttes leiab konkreetse väljenduse harta artiklis 20 ette nähtud seaduse ees võrdsuse üldpõhimõte, siis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimusi, mida on kirjeldatud käesoleva otsuse punktis 31, analüüsida eeskätt harta artiklist 47 lähtudes.

37 Seoses harta artikliga 21 olgu märgitud, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei selgita seda, mis põhjustel on tal tekkinud küsimusi selle artikli tõlgendamises eraldi harta artikli 20 tõlgendamisest, ega ka seda, millist seost ta näeb harta artikli 21 ja põhikohtuasjas kohaldatavate siseriiklike õigusnormide vahel, mistõttu ei ole võimalik aru saada, miks tal on kahtlusi, kas niisugused nagu põhikohtuasjas kõnesolevad õigusnormid on harta artikliga 21 kooskõlas.

38 Neid esialgseid kaalutlusi arvesse võttes on esitatud küsimust vaja mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus palub sisuliselt selgitada, kas harta artiklit 47 ning võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõnesolevad õigusnormid, mille kohaselt on avalik-õiguslikud juriidilised isikud vabastatud riigilõivust, kui nad esitavad vastulause liidu õiguse vastaselt sissenõutud maksude tagastamist puudutava kohtuotsuse sundtäitmisele, ja vabastatud kohutusest maksta kautsjoni täitemenetluse peatamise taotluse esitamisel, samas kui täitemenetluses esitatud füüsiliste isikute ja eraõiguslike juriidiliste isikute taotlustelt tuleb üldjuhul kohtulõivud tasuda.

39 Arvestades seda, et eelotsusetaotlus seostub eeskätt tõhusa kohtuliku kaitsega, kuna see puudutab siseriiklikke õigusnorme, mis näevad ette teatud isikute vabastamise teatud kohtulõivudest, tuleb kõigepealt analüüsida, kas sellised nagu põhikohtuasjas kõnesolevad õigusnormid on kooskõlas harta artikliga 47, mis näeb ette õiguse sellisele kaitsele (vt selle kohta kohtuotsus, 22.12.2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, punkt 29).

40 Vastavalt harta artikli 47 kohta antud selgitustele, mida tuleb ELL artikli 6 lõike 1 kolmanda lõigu ja harta artikli 52 lõike 7 kohaselt võtta harta tõlgendamisel arvesse, vastavad harta artikli 47 esimene ja teine lõik 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 lõikele 1 ja artiklile 13.

41 Harta artikli 52 lõikes 3 on täpsustatud, et hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad EIÕK-ga tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. Selle sätte selgituste kohaselt ei määra tagatud õiguste tähendust ja ulatust üksnes EIÕK tekst, vaid ka eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika, mida tuleb seetõttu harta artikli 47 tõlgendamisel arvesse võtta (vt selle kohta kohtuotsus, 22.12.2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, punktid 35 ja 37 ning seal viidatud kohtupraktika).

42 Harta artikli 47 sisuga seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et selles sättes ette nähtud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte koosneb erinevatest elementidest, milleks on eelkõige poolte võrdsuse põhimõte ja õigus pöörduda kohtusse (vt selle kohta kohtuotsus, 6.11.2012, Otis jt, C-199/11, EU:C:2012:684, punkt 48).

43 Seoses õigusega pöörduda kohtusse on Euroopa Inimõiguste Kohus otsustanud, et see õigus EIÕK artikli 6 tähenduses jääks illusoorseks, kui lepinguosalise riigi õiguskorras oleks lubatav, et jõustunud ja siduv kohtuotsus jääb täitmata, kahjustades sellega ühe poole huve, ning et kohtuotsuse täitmist tuleb pidada artiklis 6 mainitud „kohtumenetluse“ lahutamatuks osaks (Euroopa Inimõiguste Kohus, 7.5.2002, Bourdov *vs*. Venemaa, CE:ECHR:2002:0507JUD005949800, punkt 34, ja Euroopa Inimõiguste Kohus, 6.9.2005, Săcăleanu *vs*. Rumeenia, CE:ECHR:2005:0906JUD007397001, punkt 55).

44 Euroopa Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast nähtub aga veel, et õigus pöörduda kohtusse ei ole absoluutne õigus ning seetõttu võib sellel olla proportsionaalseid piiranguid, millel on õiguspärane eesmärk ja mis ei kahjusta selle õiguse olemust, sealhulgas kohtulõivude tasumisega seotud piiranguid (vt selle kohta kohtuotsused, 22.12.2010, DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, punktid 45, 52 ja 60, ning 6.10.2015, Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, punktid 72 ja 79, ning Euroopa Inimõiguste Kohus, 8.6.2006, V. M. *vs.* Bulgaaria, CE:ECHR:2006:0608JUD004572399, punktid 41 ja 42 ning seal viidatud kohtupraktika).

45 Antud juhul olgu märgitud, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei toonud välja ühtegi asjaolu, millest selguks, et V. Toma võimalus pöörduda kohtusse oleks põhikohtuasjas olnud ebaproportsionaalselt tõkestatud kohustuse tõttu tasuda liiga suuri kohtulõive kas menetluses, milles tehtud kohtuotsusega tunnustati huvitatud isiku õigust liidu õiguse vastaselt sissenõutud maksu tagastamisele, või selle otsusega seonduvas täitemenetluses või siis seetõttu, et talle oleks alusetult keeldutud andmast tasuta õigusabi.

46 Neil asjaoludel on vaja analüüsida, kas niisugused nagu põhikohtuasjas kõnesolevad õigusnormid, mis eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tekitavad niisuguses menetluses nagu põhikohtusjas avalik-õiguslike juriidiliste isikute ning füüsiliste isikute ja eraõiguslike juriidiliste isikute vahelise tasakaalustamatuse, ilma et see siiski ebaproportsionaalselt takistaks viimati nimetatutel kohtusse pöörduda, vastavad harta artiklist 47 tulenevatele nõuetele.

47 Seoses sellega olgu meenutatud, et poolte võrdsuse põhimõte tuleneb loogiliselt õiglase kohtumenetluse mõistest ja tähendab kohustust anda kummalegi poolele mõistlik võimalus oma seisukoha esitamiseks tingimustes, mis ei asetaks ühte neist oma vastasega võrreldes oluliselt ebasoodsamasse olukorda, ning tasakaalustamatuse tõttu tekkinud kahju olemasolu peab üldjuhul tõendama see, kellel kahju on tekkinud (vt selle kohta kohtuotsused, 6.11.2012, Otis jt, C-199/11, EU:C:2012:684, punktid 71 ja 72, ning 17.7.2014, Sánchez Morcillo ja Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 49).

48 On tõsi, et see kui õigusnormid, mis vabastavad avalik-õiguslikud isikud teatud kohtulõivude tasumisest, samas kui füüsilised isikud sellist vabastust *a priori* ei saa, tähendab seda, et niisuguses menetluses nagu põhikohtuasjas saab nende isikute esitatud taotlustele osaks erinev menetluslik kohtlemine. Käesoleva otsuse punktis 47 meenutatud kohtupraktika kohaselt tuleb siiski veel kontrollida, kas niisugused õigusnormid asetavad sellise isiku nagu V. Toma tema vastasest halvemasse olukorda, kui tegemist on õiguste kaitsmisega, millele see isik võib liidu õiguse alusel tugineda, ning kas seetõttu muudavad need õigusnormid menetluse vähem õiglaseks.

49 Selles kontekstis olgu esmalt meenutatud, et kohtulõivude maksmine aitab üldjuhul kaasa kohtusüsteemi paremale toimimisele, kuna see on üheks liikmesriikide kohtute tegevuse rahastamise allikaks (kohtuotsus, 6.10.2015, Orizzonte Salute, C-61/14, EU:C:2015:655, punkt 73). Nagu nähtub OUG nr 80/2013 artikli 1 lõikest 2 ja nagu kinnitas Rumeenia valitsus oma kirjalikes seisukohtades, on see riigilõivuga, mida puudutab selle määruse artiklis 30 sätestatud vabastus, taotletav eesmärk, kuna riigilõiv aitab kaasa kohtute osutatavate teenuste rahastamisele.

50 Seda eesmärki arvesse võttes tuleb sarnaselt Rumeenia, Hipsaania, Prantsuse ja Poola valitsusega ning Euroopa Komisjoniga tõdeda, et riigilõivust vabastus, mida kohaldatakse sellises nagu põhikohtuasjas kõnesolevas menetluses avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, ei anna iseenesest neile juriidilistele isikutele menetluslikku eelist, kui – nagu Rumeenia valitsus selgitas – nende isikute riigilõiv tasutakse konsolideeritud riigieelarvest, millest rahastatakse ka kohtute osutatavaid teenuseid.

51 Teiseks, mis puudutab maksunõuete sundtäitmise menetluse peatamise taotluse esitamisel nõutavast kautsjonist vabastamist, nagu on ette nähtud maksumenetluse seadustiku artiklis 229, siis on see kautsjon Rumeenia valitsuse sõnul tagatiseks sundtäitmise menetluse algatanud võlausaldajale, sest sundtäitmise menetlus võidakse katkestada peatamistaotlusega, mille esitab võlgnik, kellel võib seejärel osutuda võimatuks oma võla tasumine kas maksejõuetuse või pankroti tõttu.

52 Nagu nähtub käesoleva otsuse punktist 32, on liikmesriigid aga liidu õiguse alusel kohustatud tagasi maksma koos intressidega maksud, mis on sisse nõutud liidu õigust rikkudes. Seetõttu ei saa lähtuda sellest, et liikmesriik, kes on niisuguses vaidluses nagu põhikohtuasjas võlgnik, saaks tugineda vahendite nappusele, et õigustada sellise kohtuotsuse täitmata jätmist, millega tunnustati isiku õigust liidu õiguse vastaselt sissenõutud maksude tagastamisele koos intressiga.

53 Kuna kautsjoniga tagatud oht ei saa sellises menetluses nagu põhikohtuasjas realiseeruda, ei saa järelikult maksumenetluse seadustiku artiklis 229 ette nähtud vabastus niisuguse isiku nagu V. Toma positsiooni võrreldes tema vastasega nõrgendada.

54 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et niisugused õigusnormid nagu põhikohtuasjas kõnesolevad, mis piirduvad avalik-õiguslike juriidiliste isikute *a priori* vabastamisega teatud kohtulõivude tasumisest liidu õiguse vastaselt sissenõutud maksude tagastamist puudutavate otsuste sundtäitmise menetlustes, samas kui üldjuhul peavad füüsilised isikud ja eraõiguslikud juriidilised isikud neis menetlustes kohtulõivud tasuma, ei aseta viimati nimetatuid oma vastastega võrreldes oluliselt ebasoodsamasse olukorda ega sea järelikult menetluse õiglust kahtluse alla.

55 Harta artikli 47 niisugust tõlgendust toetab Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika, mis käsitleb EIÕK artikli 6 lõiget 1. Põhikohtuasjas kõnesolevaid õigusnorme tuleb eristada õigusnormidest, mida Euroopa Inimõiguste Kohus leidis olevat EIÕK artikli 6 lõikega 1 vastuolus kohtuasjas, milles tehti Euroopa Inimõiguste Kohtu 6. aprilli 2006. aasta otsus Stankiewicz *vs*. Poola (CE:ECHR:2006:0406JUD004691799).

56 Nimetatud kohtuasjas kõnes olnud õigusnormid mitte üksnes ei vabastanud kohtulõivudest prokuratuuri – mis võib Euroopa Inimõiguste Kohtu sõnul olla avaliku korra kaitsmiseks põhjendatud –, vaid ka kohustasid kohtuasja võitnud eraõiguslikku isikut kandma kõiki menetluskulusid, pannes ta seega alusetult oma vastasest halvemasse olukorda (Euroopa Inimõiguste Kohus, 6.4.2006, Stankiewicz *vs*. Poola, CE:ECHR:2006:0406JUD004691799, punktid 68 ja 69). Sellist toimet ei ole aga põhikohtuasjas kõnesolevatel õigusnormidel.

57 Teiseks, mis puudutab võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtete järgimist, siis olgu märgitud, et Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku materjalide põhjal ei ole võimalik järeldada, et põhikohtuasjas kõnesolevaid õigusnorme kohaldataks liidu õiguse rikkumisest tulenevatele vaidlustele ja samalaadsetele siseriikliku õiguse rikkumisest tulenevatele vaidlustele erinevalt, millega rikutaks võrdväärsuse põhimõtet (vt seoses viimati nimetatud põhimõttega kohtuotsused, 12.2.2015, Surgicare, C-662/13, EU:C:2015:89, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 6.10.2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 32).

58 Sama kehtib tõhususe põhimõtte kohta, sest niisugused nagu põhikohtuasjas kõnesolevad siseriiklikud õigusnormid ei tundu muutvat isikutel liidu õiguskorrast tulenevate õiguste kasutamist tegelikult võimatuks või ülemäära raskeks seetõttu, et neid ei vabastata riigitulu puudutavates täitemenetlustes sellistest kohtulõivudest, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

59 Kõigist eeltoodud kaalutlustest järeldub, et harta artiklit 47 ning võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõnesolevad õigusnormid, mille kohaselt on avalik-õiguslikud juriidilised isikud vabastatud riigilõivu tasumisest, kui nad esitavad vastulause liidu õiguse vastaselt sissenõutud maksude tagastamist puudutava kohtuotsuse sundtäitmisele, ja vabastatud kohutusest maksta kautsjoni täitemenetluse peatamise taotluse esitamisel, samas kui täitemenetluses esitatud füüsiliste isikute ja eraõiguslike juriidiliste isikute taotlustelt tuleb üldjuhul kohtulõivud tasuda.

Kohtukulud

60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 ning võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus niisugused nagu põhikohtuasjas kõnesolevad õigusnormid, mille kohaselt on avalik-õiguslikud juriidilised isikud vabastatud riigilõivu tasumisest, kui nad esitavad vastulause liidu õiguse vastaselt sissenõutud maksude tagastamist puudutava kohtuotsuse sundtäitmisele, ja vabastatud kohutusest maksta kautsjoni täitemenetluse peatamise taotluse esitamisel, samas kui täitemenetluses esitatud füüsiliste isikute ja eraõiguslike juriidiliste isikute taotlustelt tuleb üldjuhul kohtulõivud tasuda.

Allkirjad